Kur'an-ı Kerim Öğretim Teknikleri – Fatih Çollak

Kur'an-ı Kerim Öğretim Teknikleri

Değerli Öğretmenler ve Sevgili Öğrenciler,

Şüphesiz bir ders, en verimli bir çizgide o dersin öğretim elemanı tarafından işlenir. Her ilmin ya da branşın bir öğreticiye ihtiyacı vardır. Bununla birlikte sanat yönü ve pratiği olan dersler için öğretmen , "olmazsa olmaz" bir unsurdur. Kur'an-ı Kerim de bu derslerden biridir.

Gerek İmam-Hatip Liseleri'nde, gerekse Kur'an eğitim ve öğretiminin verildiği diğer kurumlarda bu dersi okutacak öğretim elemanı, bilgi ve birikimi dışında artı bir takım meziyetlere sahip olmalıdır. Kur'an-ı Kerim öğretmeni, en başta icracı yani teorik bilgileri bir taraftan öğretirken diğer taraftan onları en doğru ve en güzel bir biçimde seslendirmek suretiyle uygulayıcı konumundadır.

Literatürde kur'an öğreticisi için fem-i Muhsin (güzel icra eden kişi) tabiri kullanılırken, tecvid ya da kıraat bilgilerinin anlatıldığı bahislerin sonunda, "huz min efvah'il- meşayih" (bunların uygulamasını bir uzmanından öğren) ibaresine yer verilir. Bununla Kur'an Öğreticisinin önemine, sahip olması gereken meziyetlere işaret edilir.

Kur'an-ı Kerim derslerinde öğretici olan kişi taklit edilen, öğrenciler de taklit eden konumundadır. Kur'an öğretmeni, ayetleri oluşturan harfleri, kelimeleri ve cümleleri bizzat okuyarak, gerektiğinde tekrarlar yaparak Kur'an dersini hem nazari, hem tatbiki bir çerçevede yürüten bir eğiticidir. Bu nedenle iyi bir Kur'an eğitimi için seçilecek hocanın okutuculuğu yanında okuyuculuk özelliği de olmalıdır. Kur'an eğitim ve öğretiminde başarı mevzuat ya da müfredatta değil, Kur'an öğretmeninin ehliyetinde aranmalıdır. Din eğitimi veren okullarda bu dersin ehliyetsiz, sıradan kişiler tarafından verilmesi en başta öğrenciler adına en büyük talihsizliktir. Çünkü uygulamalardaki eksiklik ya da hatalar, o öğrencinin Kur'an okuyuşlarında daha sonra onarılması güç tahribatlara neden olmaktadır.

Öğretim Teknikleri:

1-Harf Ta'limi Yaptırmak: Bu uygulama, özellikle yüzüne okuma derslerinin ilk on beş dakikalık bölümünde yapılmalıdır. Önce öğretmen ardından da öğrenciler koro halinde bu tatbikata katılmalıdır. Her harf önce sakin, sonra şeddeli (eb, ib, üb, ebbe, ibbe, übbe gibi), daha sonra ise med harfleriyle (bâ,bî, bû gibi) telaffuz edilmelidir. Koro halinde okuyan öğrencileri gerektiği zaman tek tek dinlemekte de fayda vardır. Bu uygulama, doğru kur2an okumanın ve okutmanın, talebeyi derste zihnen bulundurmanın önemli bir safhasıdır.

2- Ezber Yahut Yüzüne Takip Edilecek Ayet ve Sureleri Öğrencilere Okumak: Bu uygulamada öğretmen ilgili bölümü bir ya da birkaç kez okumalı, ardından Kur'an okuyuş seviyeleri daha üst derecede olan öğrencilerin okumasına fırsat vermelidir. Zamanın kısıtlı, öğrenci sayısının da yoğun olduğu durumlarda her öğrenciden bir miktar dinlenilken; az sayıda öğrenciye geniş zaman diliminde verilecek derslerde ise ilgili Kur'an metinleri bol miktarda okutulmalıdır.

3- Ezber Sûrelerini Her Öğrenciden Dinlemek: Öğretmen her hafta bir önceki hafta içinde ezber verdiği ayet ya da sureleri her öğrenciden bütünüyle dinleyip gerekli değerlendirmeyi yapmalıdır. Bu uygulama, öğrenciyi derse karşı daha hazırlıklı ve disiplinli kıldığı gibi, öğretmenin de öğrencilerini kontrol etmesini kolaylaştırır. Öğretmen bu uygulamada ilgili surenin tamamını dinlemek durumundadır. Çünkü Kur'an-ı Kerim dersi hüviyeti itibariyle bütüncül bir durum arz eder. Örneğin; Fatiha Suresinin bir kısmının ihmal edilmesi sağlıklı değildir. Zira öğrencinin nerede hata yapacağını kestirmek kolay olmaz. Özetle, ezber programı az ya da çok olsun baştan sona dinlenmelidir.

4- Öğrencilere Hazırlık Süresi Vermek: Özellikle yüzüne okuma derslerinin başında ilgili bölümü birkaç dakika hazır hale getirmeleri hususunda öğrencilere bir süre verilmesi de dersin verimi bakımından yararlıdır.

5- Okunacak Sûreleri/Âyetleri Öğrenciye Önceden Bildirmek: Bu uygulama, öğrencinin okuyacağı yeri bilmesi nedeniyle derse hazır gelmesini gerektirecektir.

6- Öğrencilere Kur'an Okuma Tavrını Benimsetmek: Müslümanlar asırlardan beri Kur'an'ın kıratına özel bir alaka göstermiş; çocuklarına küçük yaştan itibaren Kur'an eğitim ve öğretimi vermiştir. Bu çerçevede tesis ettikleri eğitim kurumlarında birbirinden kıymetli Kur'an okuyucuları ve hafızlar yetiştirmişlerdir. Kur'an'ı, kendine özgü kuralları içerisinde "Kur'an tavrıyla" okuyup okutmanın, öğrenip öğretmenin gayreti içerisinde olmuşlardır.

Öğrencilere bu tavrı öğretmek, seçkin Kur'an okuyucularının ve hafızlarının sesini dinletmek, doğru telaffuz ve tavrı elde etmeleri hususunda yardımcı olmak gerekir.

7- Ses Kayıt ve Görüntü Cihazlarından Yararlanmak: Güzel Kur'an okuyan meşhur hafızların seslerini teyp, CD, VCD, videokasetlerinden dinletmek, çeşitli Kur'an etkinliklerini bu cihazlardan yararlanmak suretiyle öğrenciye seyrettirmek Kur'an dersine olumlu katkılar sağlayacaktır.

8-Kalfa Sistemini Kullanmak: Kur'an okuyuş seviyesi daha iyi durumda olan öğrencilerin bu hususta zayıf olan arkadaşlarına yardımcı olmaları noktasında onları yönlendirip grup çalışmaları yapmalarına zemin hazırlamakta bu eğitimde önemli bir uygulamadır.

9-Eski Ezberleri Tekrar Ettirmek: Bir önceki sınıfta ezber yapılan surelerin tekrarından sonra yeni ezberlere geçmek de program bütünlüğü bakımından önemlidir.

10- Öğrencileri Derste Numaralandırmak: Yüzüne okuma derslerinde bir öğrencinin okuyup diğerlerinin dinlemesi durumunda oluşabilecek monotonluğu ortadan kaldırmak ve her öğrenciyi daha aktif hale getirmek için onları numaralandırmak gerekmektedir. Bu durumda bir öğrenci kendisine ne zaman sıra geleceğini bilmediği için her an teyakkuz halinde olacak, ister okusun ister dinlesin kendisini bütünüyle derse verecektir.

11- Çok Zayıf Öğrencilerin Durumunu Dikkate Almak: Güzel Kur'an okuma işi bir yetenek olduğundan, bu hususta çok gayret etmesine rağmen istenilen düzeyde okumakta zorlanan öğrencilerin üzerine gitmemek; sınavlarda onlara biraz daha müsamaha ile davranmak da olumlu bir yaklaşımdır.

12- Israrla Koro Halinde Okumayı Sürdürmek: Bu uygulamanın sağladığı katkı şudur: Her öğrenci okumaya iştirak eder. Katılım nedeniyle öğrencilerdeki okuma heyecanı her geçen gün daha da azalır. Öğrencide kendine güven oluşur. Koro halinde okuyuş esnasında adeta her öğrenci okunan bölümlerine tamamını öğretmenine okumuş ve ondan dinlemiş olur. Öğretmenden gelen doğru sesler telaffuz edile edile öğrencinin hafızasına yerleşir. Toplu okuma öğrencileri hep ders ile meşgul etmiş olur. Kısa zamanda çok öğrenciye bol miktarda okuma ve onlardan dinleme imkanını vermek suretiyle öğretmenin işini kolaylaştırır.

13- Koro Halinde Toplu Okumalar İçin Okul İdaresi Özel Bir Mekan Tahsis Etmelidir: Koro halindeki okumalardan diğer sınıfların rahatsız olmamaları, Kur'an dersinin yapıldığı sınıflarda ise daha rahat okuma yapılabilmesi için okul idaresinin geniş, aydınlık ve ses yansıtma özelliği olan bir mekanı tahsis etmesi Kur'an eğitimine önemli katkılar sağlayacaktır.

14-Dersleri Kıraat Ağırlıklı Meal Katkılı İşlemek: Gerek ezber gerekse yüzüne okunacak pasajlardaki mesaj içerikli ayetler üzerinde zaman zaman durup, öğrencilerin duygu ve düşüncelerini öğrenmek, onlarla birlikte düşünmek, bu mesajların günümüz insanının kişisel ve toplumsal hayatına nasıl seslendiğini onlarla birlikte tartışmak ta bir Kur'an dersinde olması gereken aktivitedir.

15- Tecvid Bilgilerini Kısa ve Açık Bir Anlatımla Öğretmek: Öğretmen, nazari tecvid bilgilerini çok kısa cümlelerle formüle ederek öğrettikten sonra yüzüne okuma derslerinde uygulamaya ağırlık vermelidir. Tecvid ıstılahlarının orijinalitesini bozmadan belletmek, tanımları öğrencinin anlayacağı şekilde vermek esastır.

Yard. Doç.Dr. Fatih ÇOLLAK